

KIRGIZİSTAN BİLGİ NOTU

HAZİRAN
2022

GÜNCEL VERİLER

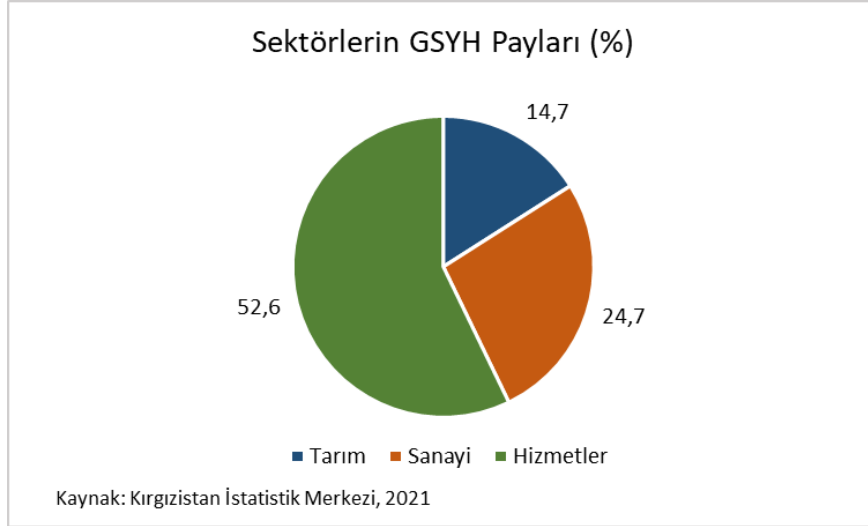
MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

GÖSTERGE	DEĞER	2020	2021	2022 (tahmini)
GSYH (cari fiyatlarla)	Milyar USD	7,8	8,5	9
Büyüme	%	-8,6	3,7	0,9
Nüfus	Milyon Kişi	6,5	6,7	6,8
Kişi Başı Gelir	USD	1.196	1.283	1.327
Enflasyon	%	6,3	11,9	13,2
İşsizlik Oranı	%	6,6	6,6	6,6
Cari Denge / GSYH	%	4	-5,2	-12,2
Bütçe Dengesi / GSYH	%	-3,3	-1,3	-1,2
İhracat	Milyar USD	1,9	1,7	
İthalat	Milyar USD	3,6	5,6	

Kaynak: IMF KEG Nisan 22, Trademap, Kırgızistan İstatistik Ofisi

1. KIRGIZİSTAN EKONOMİSİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlığını ilan eden Kırgızistan, Sovyet sistemine entegre olmuş ekonomisini yeniden yapılandırma zorunluluğuyla karşı karşıya kalmış; yasal atlyapının iyileştirilmesi, arazi reformunun başlatılması, kamu kuruluşlarının özelleştirilmesi gibi piyasa reformlarını hızla uygulamaya koymuştur. Bu reformlara rağmen ülke, 1990'ların başında üretimde ciddi bir düşüş yaşamış ve küresel mali kriz, azalan petrol fiyatları ile son yıllarda yine yavaş büyüme hızıyla karşı karşıya kalmıştır.

Kırgızistan ekonomisi büyük ölçüde altın ihracatı, işçi dövizleri ve tarım sektörüne bağlıdır. Nisan 2021 itibari ile 2 milyar dolara yaklaşan altın rezervinin yıl sonunda 591 milyon dolara düşmesi sektörü sekteye uğratmıştır. Altın madenciliği dışında madencilik sektörü gelişmemiştir. Özellikle kömür madenciliğine yatırım yetersizliği gözlemlenmekte ve bu alandaki faaliyetleri devlet yürütmektedir. Uranyum madenciliği ise verim düşüklüğü nedeniyle durdurulmuştur.

Ülkede tarım sektörü bölgedeki diğer ülkeler ile kıyaslandığında GSYH'nin yüksek bir bölümü olan %14,7'sini oluşturmaktadır. Bahsedilen sektörde ülkenin çalışabilir nüfusunun %65'i faaliyet göstermektedir. Tarım sektörünün gelişmesinde ülkenin ADB (Asian Development Bank) üyeliği sonucu 180 milyon kişilik pazara sahip olması ve 2016 yılında AB tarafından Kırgız menşeli tarımsal mallara GTS+ (Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi) statüsü verilmesi etkili olmuştur.

Ülkenin sanayi sektörü 2021 verilerini göre ekonominin %24,7'sini oluşturmaktadır. Sektörün büyük çoğunluğunu işleme sektörü; başka bir deyişle gıda,tütün ürünleri, hazır giyim, temizlenmiş petrol ürünleri, kimyasal maddeler gibi kuruluşlar oluşturmaktadır.

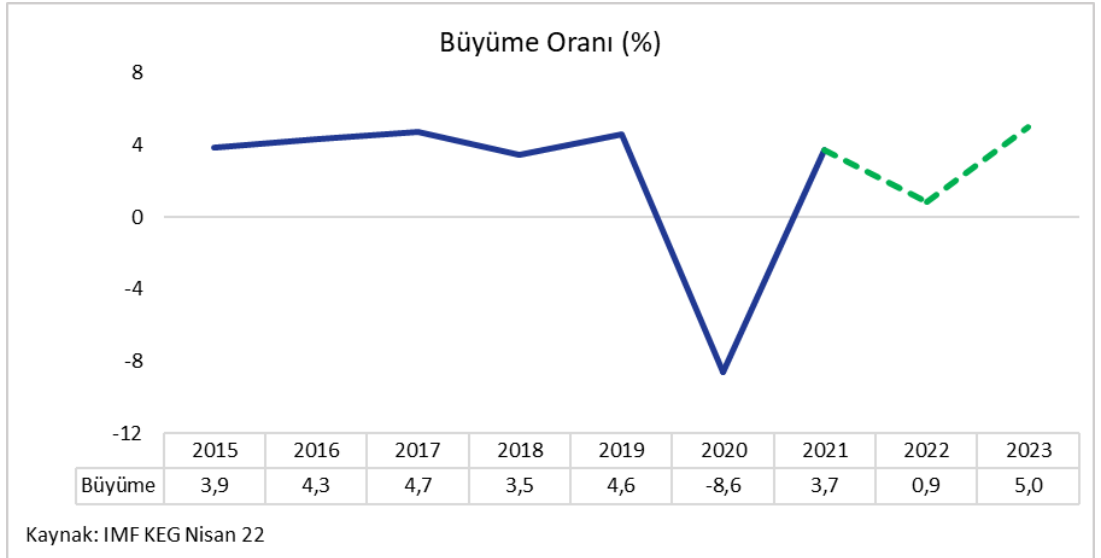
2. BÜYÜME

Ülke, 2005-2019 yılları arasında pozitif büyüme kaydetse de, son yirmi yılda önemli reform çabalarına rağmen kalıcı yapısal zayıflıklar, potansiyel büyümeyi sınırlamıştır.

Kırgızistan ekonomisi 2015-2019 yılları arasında ortalama olarak %3 ila %5 arasında büyüme kaydetmiştir. 2020 yılında ise, Covid-19 salgının yayılması olumlu ekonomik gidişatı kesintiye uğratmıştır. Ayrıca, yurt içi aktivitede yavaşlama, turizm ve altın dışı ihracattaki keskin düşüş, 2012 yılından beri negatif büyüme göstermeyen Kırgız ekonomisinde 2020 yılında %8,6 daralmaya neden olmuştur.

2021 yılında ise, tedarik zincirlerinin toparlanması, işçi dövizlerinin kısıtlamaların bitmesi ile birlikte yeniden artmaya başlaması ile sanayi sektörünün toparlanması büyümeyi destekleyerek ülkenin %3,7 genişlemesini sağlamıştır.

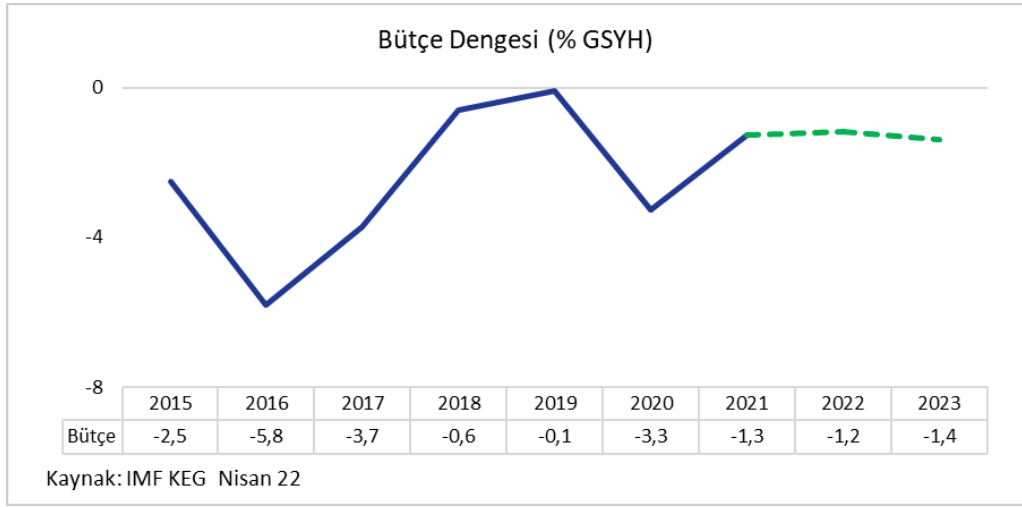
İşçi dövizlerinde ve ticarete Rusya'ya bağlı olan Kırgız ekonomisi, hali hazırda süren Rusya-Ukrayna savaşından etkilenmektedir. Bu doğrultuda, ülkede yoksulluğun artması, azalan işçi dövizleri, yüksek gıda fiyatları gibi sorunların artacağı ve büyümesinin %0,9'a gerileyeceği tahmin edilmektedir.

3. BÜTÇE DENGESİ

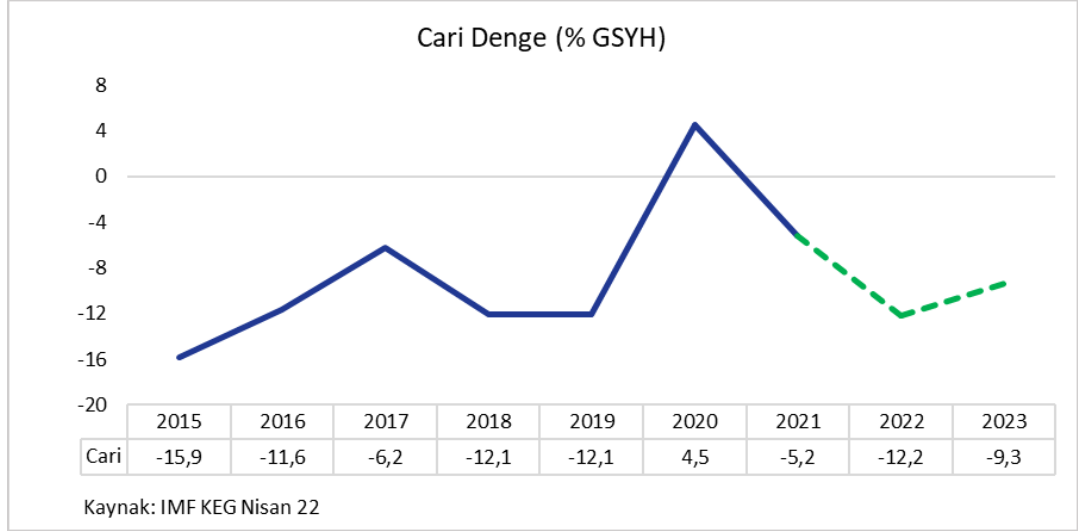
Kırgızistan genellikle kamu bütçesinde açık vermektedir. 2018 yılında yatırım, mal ve hizmetlere bütçeden daha düşük harcamalar yapması sonucunda bütçe açığını %0,6'ya gerilemiştir. 2019 yılında da benzer şekilde gerileme yaşayan bütçe açığı %0,1 seviyesine kadar gerilemiştir. Fakat takip eden yılda, ülkede salgın kaynaklı yardımların yapılması, bütçe dengesini olumsuz etkileyerek açığın GSYH'nin %3,3'üne ilerlemesine neden olmuştur. 2021 yılında ise, daha düşük harcamalar ve artan gelirler bütçe açığının toparlanmasına ve %1,3'e gerilemesini sağlamıştır.

4. CARİ DENGİ

Kırgızistan ihracatının yarısını altının oluşturması ve altın haricindeki sektörlerin düşük bir performans göstermesi, ülkenin cari açık vermesinin başlıca nedenidir. 2015 ve 2016 yılında çift haneli olarak cari açık veren Kırgızistan ekonomisi, 2017 yılında GSYH cinsinden cari açığını %6,2'ye düşürmüştür. Fakat 2018 yılında rublenin dolar karşısında değer kaybetmesi, Rusya'da çalışan Kırgız vatandaşların ülkeye getirdikleri dövizleri azaltarak cari açığı %12,1'e ilerletmiştir.

2020 yılında ise döviz kurunun değer kaybetmesi, salgın sırasında sınırların kapanması ve azalan talep nedeniyle ithalatın daralması, bunlara ek olarak ilk aylardan sonra altın dışı ihracatın toparlanması ve işçi dövizlerinin artması cari işlemler dengesini önemli ölçüde iyileştirerek %4,5 cari fazla verilmesini sağlamıştır. 2021 yılında ise altın ihracatının ciddi bir şekilde düşmesi cari dengeyi yeniden bozmuş ve cari açığın GSYH'nin %5,2'ye ilerlemesine neden olmuştur. Buna ek olarak kamu ve özel sektörün yüksek oranlarda borçlanması da cari dengeyi bozan unsurlar arasında yer almıştır.

5. SWOT ANALİZİ (FITCH)

Güçlü Yönleri:

- Doğrudan yabancı yatırımlara ilişkin çok az düzenleyici kısıtlama mevcuttur ve kurumlar vergisi düşüktür, bu da potansiyel olarak çekici bir yatırım ortamına işaret eder.
- Daha istikrarlı ve açık Orta Asya devletlerinden biridir

Zayıf Yönleri:

- Hidroelektrik enerjisine aşırı bağımlılık, elektrik sektörünü kesintili elektrik üretimine karşı savunmasız bırakır.
- Altın ihracatına ve işçi dövizlerine yüksek ölçüde bağımlıdır.
- Eski Sovyetler Birliği ülkeleri dışında ticaret ilişkilerini geliştirememiştir.

Fırsatlar:

- Halı hazırda yüksek düzeyde kullanılmamış potansiyel hidroelektrik kapasitesine sahiptir.

Tehditler:

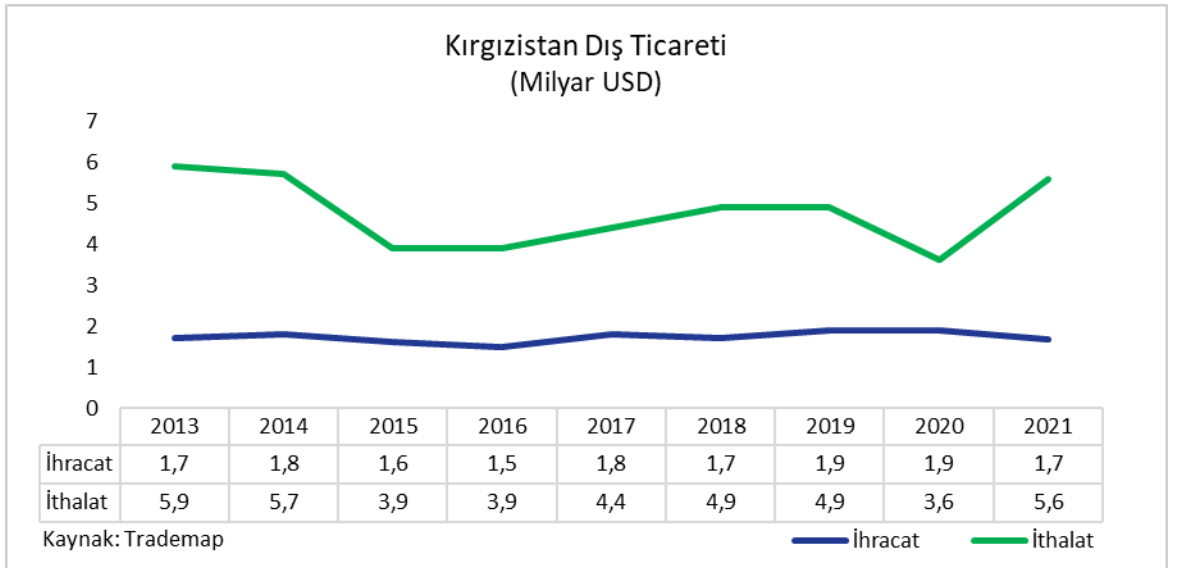
- Kırgızistan ekonomisi, Rusya'dan gelen işçi dövizlerine yüksek ölçüde bağımlı olduğundan dolayı, Rusya'daki son durumlar Kırgızistan için tehdit oluşturmaktadır.
- Yüksek düzeyde yolsuzluk yaşanmaktadır.

6. DIŞ TİCARETİ

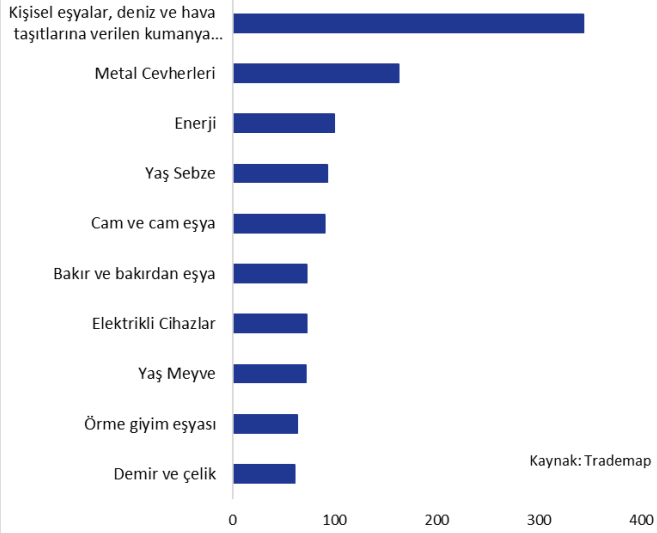
Kırgızistan'ın denize kıyısı olmaması ve ithalata bağımlılığı, Eski Sovyetler Birliği ülkeleri dışında ticaret ilişkilerini geliştirmesinde önemli bir engel teşkil etmiştir. İthalata bağımlı olması nedeniyle çoğunlukla dış ticaret açığı veren Kırgızistan ticareti 2017 yılında 2,6 milyar USD dış ticaret açığı vermiştir. 2018 yılında ise ithalatın %11 büyümesi ihracatın ise %6 daralması dış ticaret açığını 3,2 milyar USD seviyesine çıkartmıştır. 2020 yılında ise mal ithalatında en büyük ticaret ortağından biri olan Çin ile sınır kapılarını kapatması bu yılda ithalatı %27 düşürmüştü ancak ihracatın bir önceki yıl ile aynı seviye olan 1,9 milyar USD'de gerçekleşmesi dış ticaret açığını 1,7 milyar USD'ye geriletmiştir.

2021 yılında ise ihracat 1,7 milyar USD'ye gerilemiştir. Bu düşüşte, 2020 yılında ihraç edilen 1 milyar USD üzerindeki altın ve mücevherin 2021 yılında ihraç edilmemesinden kaynaklanmıştır. İthalat ise bir önceki yıla kıyasla %55 artmış ve 5,6 milyar USD'ye yükselmiştir. Böylece Kırgızistan bu yılda 3,9 milyar USD ile 2014 yılında gerçekleşen en yüksek dış ticaret açığını tazelemiştir.

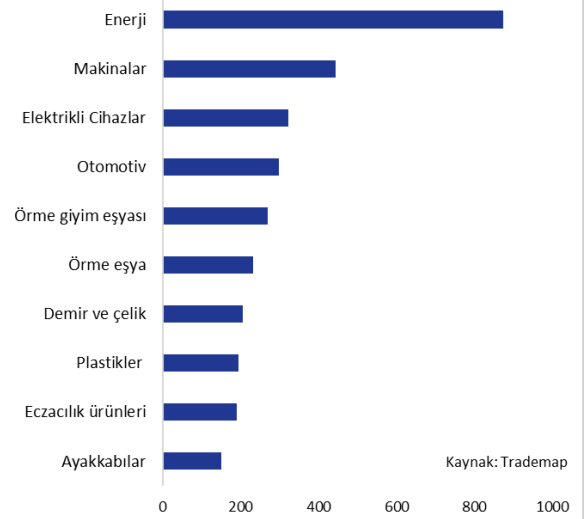
Ürün bazında ise 2021 verilerine göre, kişisel eşyalar, metal cevherleri, enerji ve yaş sebze en çok ihraç edilen ürün grupları olmuştur. Bahsedilen sektörler ülke ihracatının %42'sini oluşturmaktadır. İthalatta ise, enerji, makineler, elektrikli cihazlar ve otomotiv sektörleri öne çıkmakta olup toplam ithalatın %35'ini oluşturmaktadır.

Kırgızistan İhracatı (2021, Milyon USD)

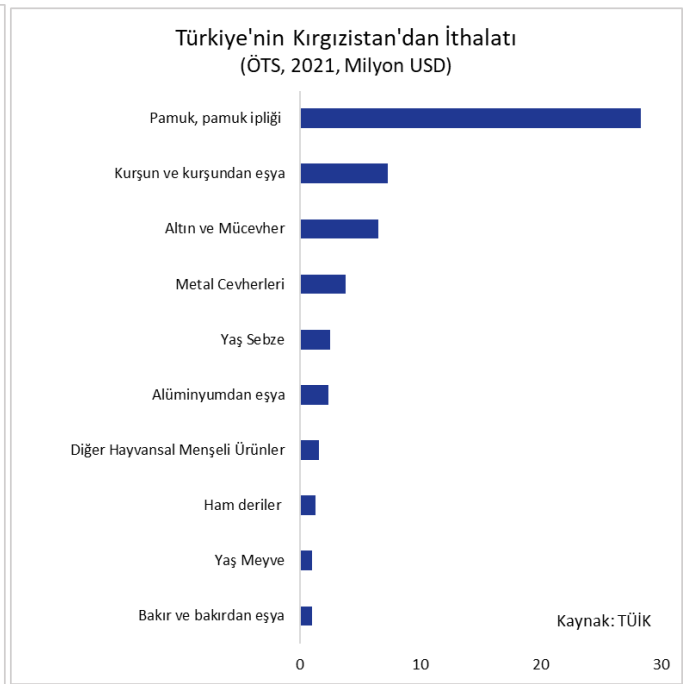
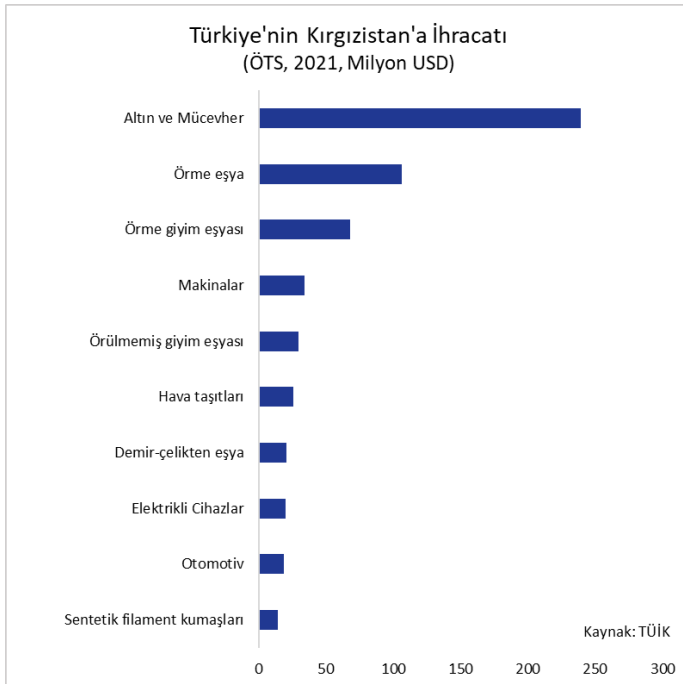
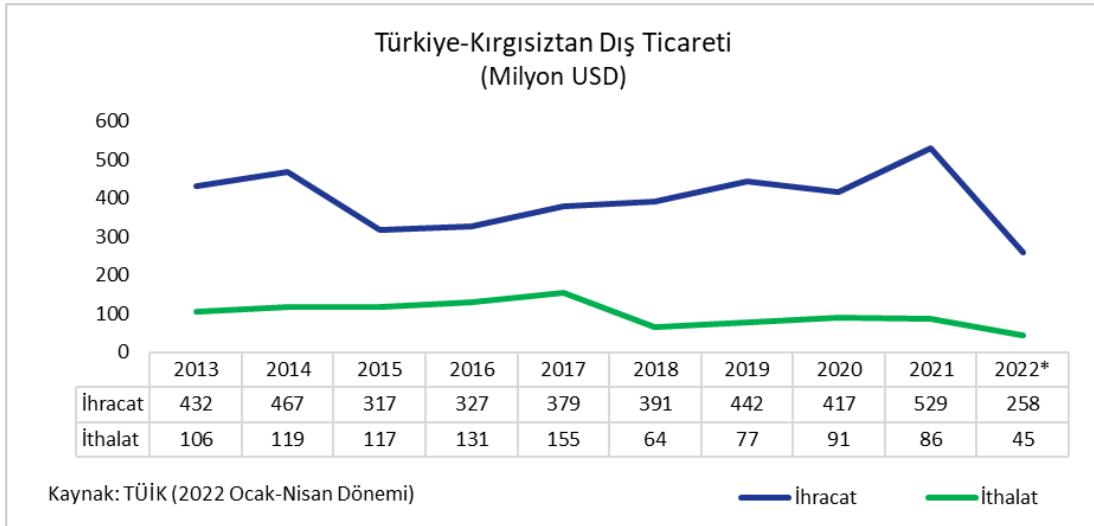
Kırgızistan İthalatı (2021, Milyon USD)

7. TÜRKİYE- KIRGIZISTAN TİCARETİ

Türkiye Kırgızistan ile olan ticaretinde net ihracatçı konumundadır. 2015-2018 döneminde ortalama yıllık 300 milyon USD üzerinde ihracat gerçekleştirilmiştir. 2019 yılı itibari ile de ihracat miktarı 400 milyon USD üzerine çıkmış 2021 yılında 529 milyon USD ile Kırgızistan'a karşı ihracat rekoru kırılmıştır. Türkiye'nin ülkeden olan ithalatı ise 2018 yılına kadar 100 milyon USD üzerinde gerçekleştirmiş bu tarihte ise 64 milyon USD ile en düşük noktayı görmüştür. Bu tarihten sonra üç haneli rakamlara çıkmayan ithalat 2021 yılında 86 milyon USD olarak gerçekleşmiştir. Böylece, süre gelen yıllar boyunca Türkiye Kırgızistan'a karşı dış ticaret fazlasını artırmış ve 2021 yılında 443 milyon USD'ye çıkartmıştır.

2021 verilerine göre, Türkiye'nin Kırgızistan'a olan ihracatında altın-mücevher, örme eşya, örme-giyim eşyası ve makinalar öne çıkmaktadır. Bahsedilen sektörler ülkeye olan ihracatın sırasıyla %34, %15, %10, ve %5'ini oluşturmaktadır. Ülkeden olan ithalatı ise, pamuk-pamuk ipliği %50'yi, kurşun-kurşundan eşya %13'ü ve altın-mücevher %12'yi oluşturmaktadır.

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU

Huzur Mahallesi, Azerbaycan Caddesi Skyland Sky Office No: 4
B Blok Kat: 21-22 Seyrantepe 34485 Sarıyer/İstanbul

www.deik.org.tr • info@deik.org.tr

[Instagram](https://www.instagram.com/deikiletisim) [Facebook](https://www.facebook.com/deikiletisim) [YouTube](https://www.youtube.com/deikiletisim) [LinkedIn](https://www.linkedin.com/company/deikiletisim) /deikiletisim | www.deik.org.tr